

For danskere kan det virke lidt trist, at det ikke blev Vagn Dybdahl, men en englænder, der – i 1967 – fik æren af at levere den første analyse af valglisten – de engelske – fra det 19. århundrede.

Mogens N. Pedersen

C. Nørrelykke: Gendarmslaget. (Brønderslev Sparekasse, 1970). 126 s.

I anledning af Brønderslev Sparekasses 100-års jubilæum er udgivet denne bog, hvis første 70 sider er viet gendarmslaget den 6. september 1886. Slaget, der begyndte som lidt værtshus-uorden på markedsdagen i Brønderslev, er en markant begivenhed i provisorietidens historie, hvor den åbne kamp mellem gendarmerne og den lokale befolkning, efterfulgt af hårde domme, optog sindene landet over. Forfatteren har en lang optakt om det politiske liv i Vendsyssel; den er vel også for lang for formålet. Det må dog siges, at der er fremdraget væsentligt til karakteristik af det lokale politiske liv, og i den henseende er der endnu brug for meget. Selve gendarmslaget skildres; selv om der fortsat er en række uklare punkter, så er disse i og for sig uvæsentlige i forhold til den stemningskarakteristik, begivenhederne giver anledning til. Man kunne have ønsket en behandling af, hvordan gendarmslaget virkede ud over landet. – Bogen slutter med en række oplysninger om Brønderslevs og sparekassens historie samt med en lille Brønderslev-bibliografi.

Vagn Dybdahl

Aage Friis' samling vedrørende systemskiftet i 1901. Udg. af Udgiverselskab for Danmarks nyeste Historie ved Lorenz Rerup. (Rosenkilde og Bagger, 1970). 214 s.

Efter en uges forhandlinger kunne J.

H. Deuntzer den 23. juli 1901 ved 16-tiden gå til kongen og få sin ministerliste godkendt. Det første venstreministerium i landets historie var en kendsgerning.

Samme dags aften var der fest i Studentersamfundet i anledning af det nye ministerium. Til stede var bl. a. historikeren Aage Friis, historikeren P. Munch og forfatteren Erik Skram. I samtalen løb drøftedes under indtrykket af øjeblikkets begejstring den idé, »at det kunne være morsomt at indsamle Beretninger om Ministeriets Dannelseshistorie«. Aage Friis fulgte ideen op, og bistået af de to andre, gik han i den følgende tid i gang med at indsamle materiale. Det blev til en samling beretninger eller meddelelser fra i alt 14 personer, der mere eller mindre direkte havde været impliceret i regeringsforhandlingerne eller som skønnedes at have kendskab til de forhold, der førte til ministeriet Schesteds afgang. De 14 personer er: E. Skram, C. Th. Zahle, Marcus Rubin, Fr. Salomon, Axel Heide, Henrik Cavling, Edv. Brandes, V. Hørup, C. Hage, Ove Rode, Sigurd og Viggo Berg, Valdemar Frederiksen og J. H. Deuntzer. Med få undtagelser er beretningerne nedskrevet af Aage Friis efter samtaler med de pågældende, og stort set var indsamlingerne afsluttet i september 1901.

I februar 1905 afleverede Aage Friis denne samling beretninger til Rigsarkivet sammen med en kortfattet redegørelse, hvori han bl. a. nævnte muligheden af selv en gang ved lejlighed at få dem udgivet. Det fik han ikke. Til gengæld foreligger de nu i en udgivelse forestået af Lektor Lorenz Rerup, Århus Universitet, der hermed har taget et prisværdigt initiativ, da beretningerne i mere end én forstand er enestående. For det første er de helt centrale til belysning